

HELİKOPTER EBEVEYNLİK VE HATA YAPMAKTAN KORKAN HELİKOPTER ÇOCUKLAR

“Bazı hataları erken yapmanın, hayatınıza çok büyük yararları olacaktır.”

Henry Huxley

Pek çok ebeveyn çocukları için sağlıklı bir gelişim ve iyi bir gelecek hedefler. Bir yetişkine ihtiyacı olarak doğan bebek, büyümekte ve gelişim dönemine bağlı olarak okula başlayıp dış dünyaya, topluma ilk adımlarını atmaktadır. Artık bebeklikten çıkmıştır ve o “çocuk” olarak anılmaya başlamaktadır. Haklı olarak ebeveynler bu süreçte zaman zaman, O’na ne kadar bakım vermeli, nerede durmalı, nerede müdahil olmalı gibi birçok soruyla karşı karşıya gelecektir. Tam bu noktada çocuğun gelişimsel özelliklerini göz önünde bulundurmak önemlidir. Zaman zaman ona destek verip yaşadığı zorluğa ortak olarak, zaman zaman ise tek başına mücadele etmesi için cesaretlendirip onun özgüven gelişiminin, yaşam becerilerinin, sosyal ve duygusal gelişiminin, sorun çözme becerilerinin gelişmesine yardımcı olmak gerekiyor.

Ancak bütün bu süreçler kaygıyla karşılaşırsa ortaya bir ebeveynlik türü olarak “Helikopter Ebeveynlik” çıkıyor. Belki de çocuğu için en iyisini yapmaya çalışan ebeveyn, birden kendisini çocuğunun hayatının merkezinde buluyor. Yani çocuğunun hayatında her an var olan, ona alan tanımayan, sorun varsa çocuktan önce çözen ve düşünen hayatını da bu şekilde şekillendiren ebeveynler... Bunun sonucunda ise anne-babalarına bağlı değil bağımlı hale gelmiş çocuklar, özel alanı olmayan anne-babalar ve sınırların her iki taraf içinde ihlali söz konusu mümkün olabiliyor.

Çocukların gelişimi için onların takip edilmesi ve çocuğun onunla ilgilenildiğini hissetmesi elbette çok önemlidir. Bu durumda çocuk kendini değerli hissedecektir ve ihmal edilmediğinin ayırdına varacaktır ki bu yanında önemli bir sevgi bağına da gerektirir. Bununla birlikte çocukların değerli hissetmesini sağlarken onların yokmuş

gibi, bir birey değilmiş gibi görüldüğünü hissetmesi ve düşüncelerine, kararlarına saygı duyulmadığını hissetmesi tam tersine çocukların sağlıklı sosyal ve duygusal gelişimini sekteye uğratacaktır.

Çocukların değerli ve önemli hissetmesini sağlarken saygı ve sevgi görmesi onun, öncelikle ebeveynlerine sonra çevresindeki insanlara da saygı ve sevgiyle yaklaşmasını destekleyecektir. Onun evrenin merkezi olarak hissetmemesi ve empati kurma becerisinin gelişmesi de sosyal ilişkilerinde daha kolay iletişim kurmasını sağlayacaktır.

Yapılan bir araştırma helikopter ebeveynlerin bu tutumunun çocuklarıyla kurduğu ya da çocukları için kurduğu iletişimde de etkilerinin gözlemlenebildiğini belirtmektedir. Çoğunlukla bu tutuma sahip ebeveynler çocukları adına konuşmakta hatta “o” öznesini değil, “biz” öznesini kullandığı saptanmıştır. Bu cümlelere örnek olarak “dün az yemek yedik”, “bugün çok yorulduk” ya da “bugün okula gelmek istemedik” sıralanabilir (Kelly, Duran ve Miller-Ott, 2017).

Helikopter ebeveynlerin çocukları üzerindeki olumsuz etkileri, yapılan çalışmalardan çıkan sonuçlara göre şu şekilde sıralanabilir:

1. Özgüven Gelişiminde Eksiklik ve Yetişkinliğe Geçişte Zorluklar (Padilla-Walker ve Nelson, 2012);

Çocuk, gelişim sürecinde emekleme döneminden üniversiteye geçiş dönemine kadar hayatında birçok zorlukla karşılaşacaktır. Bu zorluklar erken dönemlerde koltuğa tek başına tırmanmaya çalışması olarak karşısına çıkacak ardından bu koltuk üniversitede istediği bölümü kazanabilmesi için verdiği mücadeleye dönüşecektir. Bu süreçte çocuğun özgüven gelişimini destekleyen, ona alan ve zaman tanıyacak olan ebeveynleri ve kendi çabasıyla başardığını gören çocuğun kendisi olacaktır.

2. Kendini Evrenin Merkezi Olarak Gören Bir Yapı ve Buna Bağlı Narsistik Eğilimler (Segrin ve diğerleri, 2012);

Helikopter ebeveynlerin helikopter çocukları da diğer gelişim gösteren çocuklar gibi anne-babalarının davranış kalıbının dış dünya tarafından da sergileneceğini bekleyecektir. Aşırı koruyucu, sorunları onun için ondan önce çözen, her şeyin mükemmelini ona sunan bir dünya... Bu durumda çocuk büyüdüğünde gerçek dünya ile tanışacak ve sosyal ilişkilerinde tatmin olmayacağı bir dünyanın içinde var olmaya gayret edecektir. Ardından yaşadığı deneyimler ve yüzleştiği gerçekler onun için bir hayal kırıklığı olacaktır.

3. Problem Çözme Becerilerinde Yetersizlikler Görülebilir (Gibbs, 2009);

Helikopter çocukların erken yaşlarda deneyimleme fırsatı bulamadığı için bazı becerileri de eksik kalacaktır. Bunlardan hayatını kolaylaştıracak becerilerden belki de en önemlisi sorun çözme becerileri geliştirmektir. Sorun çözme becerisi beraberinde esnek olabilme ve yaratıcı düşünebilmeyi de getirecektir. Her şeye müdahil olan ebeveyne sahip çocuk; ondan önce sorunları çözülmüş, onun için çoktan düşünülmüş durumlar yaşayacaktır. Bu da onun için sorunu ortadan kaldırmanın aksine sorunun ertelenerek büyümesine neden olacaktır.

4. Psikolojik Dayanıksızlık ve Sosyal İlişkilerde Yıkıcı Davranışlar Söz Konusu Olmaktadır (Gottlieb, 2011);

Yukarıda sıralanan maddelerle bağlantılı olarak büyüyen ve gelişen çocuk yaşadığı bu ortamdan çıktığında karşılaştığı sorunların ardından sorun çözme becerilerindeki yetersizlik, narsistik eğilimdeki davranışlar ya da özgüven eksikliği düşünüldüğünde psikolojik dayanıklılıkta önemli olan kişisel becerilerin ve sosyal destek olarak görülen sosyal ilişkilerde kurulan sağlıklı bağların yetersizliği zorluklar oluşturabilmektedir.

Yazının başında H. Huxley'in sözünden de anlaşıldığı üzere bağımsız ve kendi kararlarını alabilecek çocuklar yetiştirmede önemli unsurlardan biri kendi deneyimlerini yaşamaları ve bu deneyimlerden öğrendikleri olacaktır. Erken dönemde güvenli alanda

yapılan hatalar yaşamın ilerleyen döneminde yapılması muhtemel büyük hataların önüne geçebilir. Ebeveyn olarak çocuklara iyi bir gelecek ve iyi bir gelişimsel süreç tasarlarken onlar adına kararlar almamak, onların yerine sorunları çözmek, gelişim dönemine bağlı bazı sorumluluklar vermek, kontrolcü veya müdahaleci tutumların farkına varmak yardımcı olacaktır.

Kaynak:

- Gibbs, N. (2009). The growing backlash against overparenting. (30 November 2009) *Time*. Kaynak: <http://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,1940697-7,00.html> Erişim: 24. 3. 2021)
- Gottlieb, L. (2011, July=August). How to land your kid in therapy. *The Atlantic*. Kaynak: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2011/07/how-to-land-your-kid-in-therapy/308555/> Erişim: 24.3.2021
- Kelly, L., Duran, R.L. ve Miller-Ott, A. E. (2017) Helicopter parenting and cell-phone contact between parents and children in college. *Southern Communication Journal*, 82(2), 102-114. <https://doi.org/10.1080/1041794X.2017.1310286>
- Padilla-Walker, L. M. and Nelson, L.J. (2012). Black hawk down?: Establishing helicopter parenting as a distinct construct from other forms of parental control during emerging adulthood. *Journal of Adolescence* 35(5), 1177-1190, <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2012.03.007>
- Segrin, C., Woszidlo, A., Givertz, M., Dauer, A., & Murphy, M. T. (2012). The association between overparenting, parent-child communication, and entitlement and adaptive traits in adult children. *Family Relations*, 61, 237–252. doi:10.1111=j.1741-3729.2011.00689.x